

Sheriffen fra Jupiter

Kaare Schmidt

Mens urene tikker, prøver byens sherif at få borgerne til at hjælpe sig. Ingen melder sig, og han må alene tage kampen op med de to lejermordere, der ankommer, da klokken falder i slag. Som katten efter musen går jagten i de øde gader, indtil lejermorderne er døde, den skurkagtige bagmand har fået tæv, og lov og orden er genoprettet. Så kan sheriffen sige jobbet farvel og rejse bort med hustruen.

Hvad lydet det som? En western fra de gode gamle dage, da mænd var mænd og moralen var høj? Den eneste, der hjælper vor helt, er en desillusioneret og gæv kvinde, der da også modtager heltens knappe og megetsigende ros: »You did good«. Altså Howard Hawks! Men: da Hawks lavede »Rio Bravo« sagde han, at han fandt det helt åndssvagt, at en rigtig professionel skulle bede andre om hjælp, når han jo udmærket kunne klare sagen alene. Bemærkningen var rettet mod Fred Zinnemanns og Carl Foremans »High Noon« (»Sheriffen«), der bl.a. blev berømt for urene, der viser hvordan *the last showdown* nærmer sig.

Den stærke ordenshåndhævers ensomme kamp for de svage og blødsødne borgere mod korrupte magtmennesker og deres professionelle, betalte mordere er af mystiske dimensioner. Det er den urgamle kamp mellem godt og ondt, og det er den amerikanske skabesberetning, som en række af filmens populære genrer har gjort til del af hele verdens kulturarv. Først skulle civilisationen skabes på de åbne vidder (westernfilmen), så skulle den renses i de lyssky storbyer (gangster- og privatdetektivfilmen), og så skulle den forsvares på åben gade (politifilmen). Hvad bliver det næste?

Et aktuelt bud på fremtiden er science fiction filmen »Outland« (Rumstation Jupiter) skrevet og instrueret af Peter Hyams. »High Noon«s runde skiveure er skiftet ud med digitalure, toget er en rumfærge, og den øde westernby er blevet til et superfunktionalistisk kæmpedrivhus på en af Jupiters måner (nr. 10). Borgerne er svedende, groft undertrykte arbejdere nede i et helvede af »Metropolis«-ske dimensioner. Ærkeskurken er den stedlige direktør for det gigantiske mineselskab Con-Amalgamate. Selskabet er kun interesseret i resultater, penge, profit, og direktøren er selskabets mand, effektiv og hensynsløs. Han driver arbejderne til en overmenneskelig indsats via hemmelig anvendelse af narkotiske stoffer, så blodet springer fra neglene og ofte også fra andre steder. Selvmords- og ulykkesprocenten er høj, men udbyttet er rekord i firmaet, og

direktøren har gode chancer for at blive forfremmet og dermed forflyttet til et mere tiltalende sted. Den eneste hindring er de stedlige ordenshåndhævere, som er statsudnævnte. Så her trives korrupsionen.

Til denne idyl ankommer en dag en ny marshal ...

High Moon, High Noon 2001 o.l. er filmen blevet kaldt af kritikere, der ikke kunne lide den. Filmen indbyder til det. Efter en blændende første halvdel, hvor stedet beskrives og sagen opklares, kan man sagtens gå hjem og genfortælle, hvad der videre sker. Er man blevet tiden ud, er det fristende at hvæse »... and what else is new?!«. Men det er ikke helt retfærdigt. Når parallellen til »High Noon« og westernskemaet bliver for tydelig til sidst, og filmen derfor fuser ud, så er det simpelt hen fordi en forventet overraskelse udebliver. Man er effektivt holdt i ånde og skruer derfor forventningerne op. Den eneste drejning, historien så får, er at helten ikke møder skurken i *the last showdown*, men at han derimod nøjes med at give ham et lag tærsk. Det ærgerlige er, at der ikke er tale om tematiske brist, men om en simpel

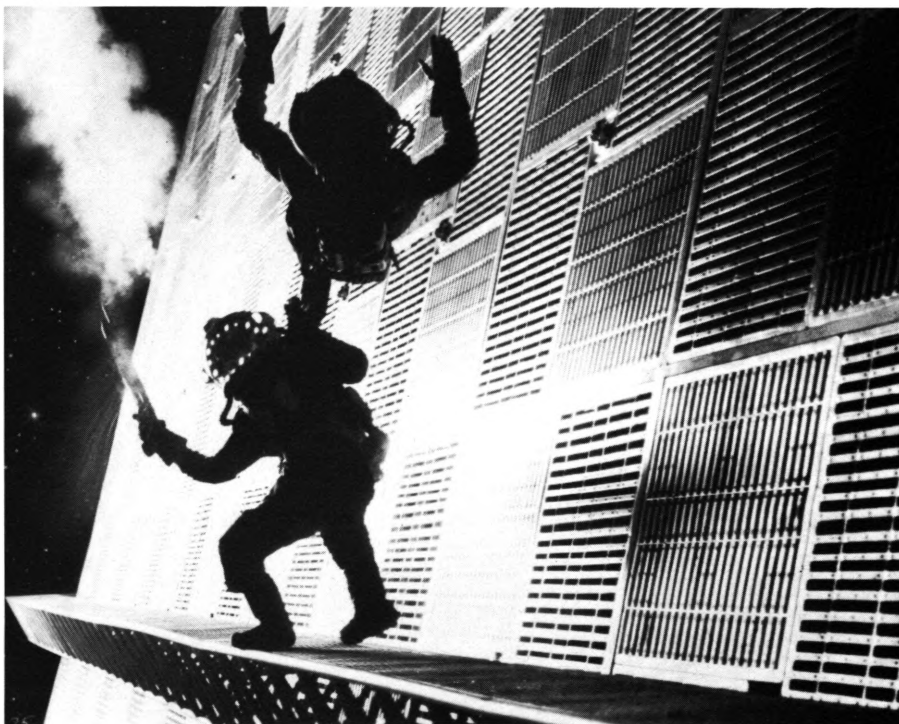

fortælle-mæssig brist. Slutningen er ikke effektiv nok, den fjører ikke noget til det, vi har vidst hele tiden. Derfor kommer filmen til at modarbejde sin egen idé, som ellers er spændende nok. Ideen er nemlig ikke at lave en kombination af genreskemaer men at benytte den moralske konflikt, vi kender fra de gamle genrer, i en historie om en verden, hvor moral er erstattet af teknologi og effektivitet.

Sean Connery er det perfekte valg i heltens rolle. Han er vel næsten den eneste skuespiller i dag, der kan forene den gamle, romantiske *star quality* med karakterskuespillerens evne til at gå ind i forskellige roller. Trods sin status som superhelt - der til sidst kommer til at bekræfte det forudsigelige i historien - så evner han som skuespiller at fastholde forventningen om, at overraskelser kan ske (f.eks. at helten faktisk kan tabe). Derved får filmen et menneske som centrum. Og det er lige netop, hvad man ellers ikke finder i tidens science-fiction film.

»Outland« er altså ikke et hovedløst genreskema-produkt men hører til i den gode ende. Her er der hverken en science fiction-

Scene fra »Rumstation Jupiter«.

fantasi (som »Star Wars«) eller -vision (som »2001« og »Close Encounters ...«) eller -gyser (som »Alien«). Den er noget så sjældent som en »ægte« science-fiction film, en utopi, der virkelig handler om, hvordan fremtiden kan komme til at se ud. Og gør det uden at være imponeret over alt det teknologiske bip-bip (og alligevel med flotte effekter), men derimod som en ganske uhyggelig kommentar til træk i nutiden. Ambitionen er Fritz Langs »Metropolis« (klassekampen i science-fiction allegori), konstruktionen er »Soylent Green« (science-fiction med politifilm-skelet), og pointen er at bringe den moralske stillingtagen til udviklingen ind i en genre, hvor den ellers synes ganske fraværende. Resultatet er ikke blevet helt derefter, men filmen er spændende mens den varer.

RUMSTATION JUPITER

Outland. England 1981. **P-selskab:** The Ladd Company. **Ex-P:** Stanley O'Toole. **P:** Richard A. Roth. **As-P:** Charles Orme. **P-leder:** Denis Johnson. **Instr/Manus:** Peter Hyams. **Instr-ass:** David Tringham, Bob Wright, Waldo Roeg, Russell Lodge. **Stunt-instr:** Alf Joint. **Foto:** Stephen Goldblatt. **Kamera:** Freddie Cooper, Robert Kindred. **Farve:** Technicolor. **Sp-foto-E:** John Eppolito (Sup), Roger Lee, Anne Flagg, Tom Naud III, Tim Donahue, Martin Body, Martin Shortall. **Sp-optisk-E:** Roy Field (sup). **Sp-E:** John Stears, Bob Harman, John Markwell, Jonathan Angell, Herbert Hamilton Smith, Mick Minjoodt, Richard Roberts, Peter White, Anthony Fox. **Klip:** Stuart Baird. **P-tegn:** Philip Harrison. **Ark:** Malcolm Middleton. **Dekor:** Stuart Rose. **Kost:** John Mollo, Jackie Cummins, Tiny Nichols (sup). **Musik:** Jerry Goldsmith; Richard Rudolph, Michael Boddicker. **Spillet af:** The National Philharmonic Orchestra; Ganymede. **Tone:** Gordon Davidson, David M. Morton, Chester L. Slomka, Neil Burrow, Richard Oswald, Robin Gregory, John K. Wilkinson, Eric

Tomlinson, Robert W. Glass Jr. **Lyd-E:** Robert M. Thirlwell. **Medv:** Sean Connery (O'Neil), Peter Boyle (Sheppard), Frances Sternhagen (Dr Lazarus), James B. Sicking (Montone), Kika Markham (Carol), Clarke Peters (Ballard), Steven Berkoff (Sagan), John Ratzenberger (Tarlow), Nicholas Barnes (Paul O'Neil), Manning Redwood (Lowell), Pat Starr (Mrs. Spector), Hal Galili (Nelson), Angus MacInnes (Hughes), Stuart Milligan (Walters), Eugene Lipinski (Cane), Norman Chancer (Slater), Ron Travis (Fanning), Anni Domingo (Morton), Bill Bailey (Hill), Chris Williams (Caldwell), Marc Boyle (Spota), Richard Hammat (Yarrio), James Berwich (Rudd), Gary Olsen (Arbejder), Isabelle Lucas (Sygeplejerske), Sharon Duce (Prostitueret), P. H. Moriarty (1. mand), Doug Robinson (2. mand), Angeliue Rockas (Kvinde), Judith Alderson (Prostitueret), Rayner Bourton (Prostitueret), Julia Depyer, Philip Johnston, Norri Morgan, Nina Françoise, Brendon Hughes (Dansere). **Længde:** 103 min. **Org. Længde:** 108 min. **Udl:** Warner & Metronome. **Prem:** 27.11.81 - Imperial.

Møde med Peter Hyams

Kaare Schmidt har i Los Angeles mødt instruktøren Peter Hyams, der fortæller om tilblivelsen af »Rumstation Jupiter« og om vanskelighederne med ikke at efterligne andre

Sean Connery i samtale med instruktøren Peter Hyams.

Peter Hyams har været TV-journalist og -manuskriptforfatter. Han debuterede som instruktør med TV-filmen »Rolling Man« (1972). Det er en meget løst fortalt men sympatisk historie om en fattig landarbejder (godt spillet af Dennis Weaver), der forsøger at skabe sig en tilværelse efter et fængselsophold. TV-filmene »Goodnight, My Love« (1972, dansk TV 1976 som »Godnat min elskede«) havde Richard Boone som chandlersk privatdetektiv, og biograffilmen »Busting« (...) (1973) havde Elliott Gould som afrakket politimand. Den følgende, »Our Time« (1974), har jeg ikke set. Gennembruddet kom i 1978 med »Capricorn One« (»Mission Capricorn 1«). En afrakket journalist - igen Elliott Gould - opklarer svindel omkring en farlig rumekspedition, hvor astronauterne aldrig har forladt jorden. En original spændingsfilm, propfyldt med elegante detaljer. Det stilsikre melodrama »Hanover Street« (»Krig og kærlighed«) fra 1979 blev helt overset hjerthjemme af både kritikere og publikum.

Fra og med »Goodnight, My Love« har Hyams også stået for manuskripterne. Skal man finde en gennemgående tematik, må det blive noget med opretholdelsen af en personlig integritet i krisesituationer (der sættes af de forskellige genrer, som han synes at prøve, en efter en). Selv er Peter Hyams meget tilbageholdende med store ord. Han er fåmælt, og han var bestemt ikke glad for at blive interviewet, da jeg mødte ham ved en forepremiere på »Outland« i maj i Los Angeles.

Da udtalte Hyams bl.a.: Kritikere elsker etiketter. De elsker at drage paralleller, og de finder ofte ting, som slet ikke er der. En af de bedste anmeldelser, jeg har fået - på »Capricorn One« - var i London Times, og jeg mødte kritikeren senere. Han sagde, at det han bedst kunne lide, var »the Kubrick homage«. Jeg brugte en masse tid på, »so you liked the old Kubrick homage?«, mens jeg håbede på at få en idé om, hvad han mente. Vi talte en halv time, før jeg endelig fandt ud af, at han tænkte på den scene i slutningen

af filmen, hvor helten brækker en coke-automat op. Det var åbenbart en hyldest til »Dr. Stangelove«.

Hvad er »Outland« en hyldest til?

Gosh! - Jeg er ikke science-fiction fan. Jeg ser ikke mange science-fiction film. Mine unger elsker dem, og jeg ønskede at lave en film, som de ville kunne lide. Mit indtryk er med undtagelse af »Star Wars« og »Alien« - at de fleste film, der foregår i fremtiden, i bund og grund er åndssvage. Somme tider meget dyre produktioner - men om ingenting. Jeg ønskede virkelig at lave en film, der nok foregår i fremtiden, men som drejer sig om mennesker, om - hm, man kan blive helt højtravende af at snakke om denne film. Min primære motivation for at lave en film er dens morale. Hvis den også drejer sig om anstændighed, så kan det blive noget værdifuldt, som jeg ønsker mine børn skal se. Selv om der bliver nikked nogle skaller og sproget heller ikke er pænt, så er der en vis optimisme i filmen, en vis moral - og det er hvad jeg ønsker.